

البته در کنار این وظایف اداری، فعالیت و همکاری زیادی با مجموعه‌هایی مثل معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری به‌ویژه ستادهای نانو و آب و هم‌چنین مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت که قبلاً مرکز همکاری فناوری و نوآوری نام داشت، داشتم. ایجاد و فعالیت در کمیته IWA ایران، انجمن متخصصان آب و فاضلاب، انجمن علمی آب و فاضلاب، کانون هماهنگی دانش صنعت بازار آب و فاضلاب ایران، نیز قابل ذکر است.

جناب آقای مهندس علی اصغر قانع

معاون اسبق شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور و رئیس کانون هماهنگی دانش، صنعت، بازار آب و فاضلاب، معاونت علمی ریاست جمهوری

* لطفاً به‌صورت مختصر خود را معرفی نمایید.

- من متولد خردادماه ۱۳۴۹ در کاشان هستم. مدرک کارشناسی آبیاری که امروز به نام مهندسی علوم آب تغییر یافته است را از دانشگاه صنعتی اصفهان دریافت کرده و مدرک کارشناسی ارشد را از مرکز آموزش عالی اصفهان دریافت و دوره DBA (دکتری حرفه‌ای کسب و کار) را در دانشگاه تهران گذرانده‌ام.

* مختصری از فعالیت‌های حرفه‌ای خود در حوزه مرتبط با صنعت آب و فاضلاب ارائه نمایید.

- فعالیت حرفه‌ای بنده از سال ۱۳۷۲ در شرکت آب و فاضلاب کاشان آغاز شد. ابتدا کارشناس دفتر فنی بودم و بعد از ۶ ماه به‌عنوان مدیر آب و فاضلاب شهر آران و بیدگل منصوب شدم و بعد از دو سال به‌عنوان معاونت مهندسی و توسعه شرکت آب و فاضلاب کاشان شروع به فعالیت کردم. تا اوایل سال ۱۳۷۶ که به‌عنوان مدیرعامل و رئیس هیئت مدیره شرکت آب و فاضلاب استان لرستان به فعالیت در این استان پرداختم. در سال ۱۳۷۹ برای مدت یکسال، مجدداً به کاشان برگشتم و به‌عنوان مدیرعامل و رئیس هیئت مدیره این شرکت به فعالیت پرداختم. سپس براساس حکم معاون وزیر در امور آب و فاضلاب، به‌عنوان مدیرعامل و رئیس هیئت مدیره شرکت آب و فاضلاب استان مرکزی مشغول به‌کار شدم. سال ۱۳۸۴ به‌عنوان معاون نظارت بهره‌برداری و عضو هیئت مدیره شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور منصوب شدم و تا سال ۱۳۸۹ در این سمت مسئولیت داشتم و بعد به وزارت نیرو منتقل و در سمت مدیرکل فنی دفتر نظام‌های بهره‌برداری آب و آیفای وزارتخانه ادامه فعالیت دادم. سال ۱۳۹۲ به شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور برگشتم و به‌عنوان معاون برنامه‌ریزی و توسعه و عضو اصلی هیئت مدیره شروع به‌کار کردم تا سال ۱۳۹۷ که از این سمت جابجا شدم و تا آخر سال ۱۴۰۱ که بازنشسته شدم، به‌عنوان مشاور مدیرعامل شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور در خدمت دوستان بودم.

* با توجه به سوابق اجرایی متنوع و بلندمدت شما در ساختار آب و فاضلاب کشور، آیا ساختار موجود به‌ویژه تغییرات سال‌های اخیر می‌تواند پاسخگوی نیازهای فعلی برای رفع نیازها و چالش‌های امروز و فردای این صنعت باشد؟

- ساختار اولیه تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب و قانون مصوب سال ۱۳۶۹ به‌دلیل این‌که مبتنی بر یک کار علمی و کارشناسی و استفاده از تجارب بین‌المللی بود به‌نظر من یکی از مترقی‌ترین قوانین کشور بود و به‌همین دلیل در دهه اول رشد پر شتابی در بخش‌های مختلف این صنعت صورت گرفت و تحول بزرگی در صنعت ایجاد کرد. این موضوع هم به‌دلیل وجود ساختار مناسب و هم مدیریت و راهبری این صنعت در سطح ملی و محلی بود. اما در دهه‌های دوم و سوم متأسفانه تغییرات، پشتوانه علمی و مطالعاتی کافی که مشتمل بر آسیب‌شناسی ساختار فعلی باشد و نیازها کاملاً احصا و در تدوین ساختار لحاظ شود، وجود نداشت و بیشتر تصمیمات مبتنی بر تحولات بیرونی سازمان بود که نقش عوامل سیاسی و بعضاً تفکرات خاص در این تغییرات سایه افکنده بود. لذا تغییرات به‌نظر من خیلی در حل مسائل مبتلابه صنعت کمک نکرده و بعضاً یک التهاباتی را به مجموعه وارد کرده که اثرات منفی هم به‌دنبال داشته است.

اگر تغییرات ساختار با انجام مطالعات علمی صورت نگیرد، قطعاً امکان پاسخگویی به نیازها و رفع چالش‌ها را نخواهد داشت. تغییرات در حوزه عرضه و تقاضا و مدیریت مصرف آب و تغییر و تحولات کمی و کیفی منابع آب از یک‌طرف و تغییرات فرهنگی و اجتماعی مشتریان باید در تدوین ساختار صنعت آب و فاضلاب در نظر گرفته شود.

* مهم‌ترین نقاط قوت ساختار موجود مدیریت آب و فاضلاب کشور چه مواردی است؟ چگونه می‌توان از این نقاط قوت به‌منظور بهبود نقاط ضعیف موجود بهره برد؟

- نقطه مثبت این ساختار غیر دولتی بودن شرکت‌های استانی است و در صورتی‌که از این نقطه مثبت و هم‌چنین قانون تشکیل شرکت‌ها به‌خوبی استفاده شود، هنوز این ساختار قادر است کارکرد مناسبی داشته باشد. ظرفیت‌های مندرج در قانون تشکیل شرکت‌ها، بحث مشارکت بخش خصوصی و امکان سرمایه‌گذاری بخش‌های مختلف در ایجاد و تاسیسات آب و فاضلاب نکته بسیار مهمی است که

ایران نمونه‌هایی از این ظرفیت‌ها بود که با همت بخش‌های بیرونی و درونی آب و فاضلاب شکل گرفت. البته استفاده درست و کامل از این ظرفیت‌ها در دوره‌های مختلف با چالش مواجه شد و هیچ‌گاه به‌صورت کامل از ظرفیت این تشکلهای استفاده نشد.

* از نظر شما مهم‌ترین چالش‌های صنعت آب و فاضلاب در زمان حاضر چیست؟

- یکی از چالش‌های مهم کشور در حوزه آب و فاضلاب ناترازی آب است. این موضوع با توجه به روند روبه رشد مصرف از یک‌طرف و کاهش منابع آبی در دسترس، کشور را دچار بحران‌های اجتماعی، امنیتی و اقتصادی خواهد کرد. آثار این تنش‌ها در بعضی نقاط کاملا مشخص و عیان شده اما در سال‌های آتی در صورت عدم توجه به این موضوع و شناسایی و اجرای راه‌کارهای هوشمندانه، قطعاً شرایط سختی را به کشور تحمیل خواهد کرد. روندهای جاری در حال حاضر امیدی به رفع این ناترازی را نشان نمی‌دهد. یکی از راه‌کارهای حل این موضوع سرمایه‌گذاری در این حوزه است که به دلیل عدم توان مالی دولت، خود باعث ایجاد یک چالش اساسی در تمام بخش‌ها و زیرساخت‌های کشور شده است. لذا تنها راه‌حل برون رفت از این ابر چالش، تامین مالی برای جبران ناترازی آب از منابع غیردولتی است و در این راستا مشارکت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی داخلی و تامین مالی خارجی اجتناب ناپذیر است. قطعاً سرمایه‌گذاران داخلی نیاز به استفاده از منابع بانک‌ها و موسسات مالی و منابع موجود در بازار سرمایه داخلی دارند، که این منابع هم مبتلا به شرایط ناپایدار و متزلزل است. لذا تامین منابع خارجی از اهمیت بیشتری برخوردار است. این موضوع هم نیازمند تعاملات بین‌المللی مناسب و شرایط مناسب برای حضور سرمایه‌گذاران خارجی است که قطعاً نیازمند بهبود شرایط و روابط بین ایران و دیگر کشورها است.

در بخش خدمات و بهره‌برداری از تاسیسات آب و فاضلاب نیز چالش اساسی، عدم تکافوی قیمت فروش آب و فاضلاب در مقابل هزینه‌های شرکت‌ها است. در وهله اول قیمت‌های تکلیفی وضعیت ناپایداری را در این تاسیسات به وجود آورده است و از طرفی به دلیل عدم پایبندی دولت به جبران اختلاف قیمت تکلیفی و هزینه تمام شده آب و فاضلاب و به تبع آن عدم بازسازی و بهره‌برداری نامناسب از تاسیسات و سرمایه‌گذاری انجام شده، تاب آوری تاسیسات را دچار مشکل کرده است

* در طول سال‌های فعالیت جنابعالی آیا شرایطی بوده است که مشارکت مجموعه‌های علمی کشور مانند دانشگاه‌ها و انجمن‌ها توانسته باشند به طرز عملیاتی دریافتی پاسخ به چالش مهمی مشارکت داشته باشند؟

- بله در مقاطع مختلف برخی دانشگاه‌ها رابطه مستقیم و در بعضی

می‌تواند در راستای اهداف توسعه و بهره‌برداری مناسب از تاسیسات به‌کار گرفته شود. ظرفیت مفاد قانون تجارت در اداره شرکت‌ها و توسعه و نگاه بنگاهداری از جمله نقاط قوتی است که می‌تواند شرکت‌ها را از مشکلات اقتصادی تا حدود زیادی رها کند.

* در خصوص یکی از فعالیت‌های مهم و اثرگذار خود در صنعت آب و فاضلاب کشور توضیح دهید.

- دوران سی ساله خدمت من در بخش‌های مختلف صنعت فعالیت‌های اثرگذار مختلفی با کمک دوستان داشتیم که از جمله در زمان تصدی معاونت بهره‌برداری آب‌فای کشور موضوع تدوین شاخص‌های جدید در ارزیابی عملکرد حوزه‌های زیرمجموعه بهره‌برداری بود که با اندازه‌گیری و مقایسه شرکت‌ها اتفاق خوبی در رشد این شاخص‌ها افتاد و در نهایت باعث ارتقا و بهره‌وری کارکنان و تاسیسات شد.

در زمان تصدی این‌جانب در معاونت برنامه‌ریزی و توسعه، علاوه بر افزایش میزان تعاملات شرکت مهندسی آب و فاضلاب با مجموعه وزارت نیرو، مجلس شورای اسلامی و سازمان برنامه و بودجه که منجر به بهره‌گیری از اعتبارات بسیار زیادی از محل طرح‌های کمک سرمایه‌ای، منابع بانک‌های توسعه اسلامی واقع شد، با تمرکز بر ظرفیت‌های بخش خصوصی تعداد زیادی طرح و پروژه با استفاده از مشارکت خصوصی در قالب قراردادهای BOT، BOO و ROT و بیع مقابل اجرا و عملیاتی شد.

ایجاد فضای تعاملی بین شرکت‌های پیمانکاری، مشاوره‌ای و تولیدکنندگان با شرکت‌های آب و فاضلاب استانی باعث تقویت روحیه اعتمادپذیری و حل اختلافات قراردادی شد؛ هرچند که این موضوع دارای تبعاتی هم برای بنده بود، اما از خسارت‌های زیادی که باعث توقف پروژه و طرح دعوا در دادگاه‌ها می‌شد، جلوگیری کرد. بیشترین گردهمایی‌های رشد در طول دوره تصدی این‌جانب در معاونت مهندسی توسعه انجام شد که نتایج آن تبادل تجربه همکاران و معاونین مهندسی و توسعه شرکت‌های آب و فاضلاب استانی بوده و در جهت ارتقای دانش و مهارت همکاران نقش بسیار مهمی داشته است.

* مجموعه صنعت آب و فاضلاب کشور چه فرصت‌هایی را برای استفاده از توانمندی‌های مجموعه‌های مستقل علمی

مانند انجمن‌ها در مدیریت این بخش مهم فراهم نموده است؟ - از ابتدای تشکیل شرکت‌ها ایجاد انجمن متخصصان آب و فاضلاب یکی از فرصت‌هایی بود که به خوبی با حمایت شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور ایجاد و سال‌ها تاثیرگذاری خوبی در صنعت داشته و در سال‌های بعد انجمن علمی آب و فاضلاب ایران بعد از آن، کانون هم‌آهنگی دانش، صنعت و بازار آب و فاضلاب ایران و کمیته IWA

ارائه دهیم قطعاً نقش و جایگاه انجمن در ساختار مدیریتی ایجاد می‌شود.

*** با توجه به این‌که جنابعالی از بدو شروع فعالیت مجله علوم و مهندسی آب و فاضلاب، عضو شورای سیاست‌گذاری صنعت این نشریه بوده‌اید، لطفاً ارزیابی خود را از ساختار و محتوای این نشریه بیان کنید. به نظر شما این نشریه در چه حد توانسته است خلاء بین تحقیقات دانشگاهی و تجربیات و نیازهای صنعت را پر کند و باعث رشد هر دو بخش شود؟**

- وجود انجمن علمی آب و فاضلاب ایران در مقاطع مختلف و به روش‌های متفاوتی در تعامل با صنعت و بخش حاکمیتی نقش بسیار مهمی داشته و با حضور در کنار وزارت نیرو و شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور در انعکاس دیدگاه‌های علمی و دانشی و همچنین اعلام نظر در خصوص وقایع و اتفاقات مرتبط با وظایف انجمن اقدامات موثری انجام داده است. انتشار مجله علوم و مهندسی آب و فاضلاب توسط انجمن از یک‌طرف باعث اطلاع‌رسانی و نشر علوم مرتبط با آب و فاضلاب بین بخش‌های مختلف دانشگاهی، محققان و هم‌چنین همکاران و کارکنان شرکت‌های آب و فاضلاب شده است و از طرفی یک مرجع معتبر برای درج و چاپ دستاوردهای علمی کارشناسان و محققین فعال در عرصه آب و فاضلاب شده است که باعث توسعه فضای علمی و تحقیقاتی شده است.

نتایج ارزشمند برگزاری همایش‌های علمی، کارگاه‌های آموزشی و همچنین وبینارهای علمی و تخصصی از دیگر فعالیت‌های قابل توجه و اثربخش انجمن علمی آب و فاضلاب به‌شمار می‌رود.

*** در انتها اگر صحبتی برای خوانندگان مجله علوم و مهندسی آب و فاضلاب دارید، لطفاً بفرمایید.**

- مخاطبین مجله علوم و مهندسی آب و فاضلاب جزو مخاطبین خاص و از فرهیختگان کشور هستند و قطعاً دارای دانش و بینش بیشتر از بنده در این حوزه هستند. از این‌که وقت گرانبهای خود را صرف مطالعه این مصاحبه کرده‌اند، تشکر می‌کنم و امیدوار هستم یک نکته قابل بهره‌گیری از این مطالب ارائه کرده باشم. اگر توفیق داشته‌ام در سمت‌های مدیریتی سطوح مختلف استانی و ملی فعالیت کنم به دلیل ایجاد فرصت‌هایی بوده که بزرگان و مدیران به‌من داده‌اند و به من اعتماد کردند تا من با اعتماد به نفس در این صنعت قدم بردارم و من هم در طول این سال‌ها تمام تلاش خود را به کار گرفتم که این رویه صحیح را برای افرادی که با من کار می‌کنند اجرا کنم و رسالت پرورش نیروی انسانی را تا حدی که در توان دارم به‌نحو احسن انجام دهم. تمام افراد قداست دارند و باید مراقب آن‌ها بود. در انتها از عزیزان دست‌اندرکار مجله بابت این فرصتی که در اختیار بنده گذاشته‌اند، سپاسگزارم.

مواقع اساتید دانشگاه به‌طور مستقل در پروژه‌های مختلف نقشی ایفا کرده‌اند. در زمان معاونت بهره‌برداری بنده، دانشگاه شریف در حوزه مدیریت مصرف اقدامات ارزشمندی در راهبری پروژه‌های مرتبط با این حوزه به‌عهده داشت. در یک مقطع دانشگاه عباسپور در پروژه ظرفیت‌های نیروی انسانی اقدام بزرگی انجام داد. دانشگاه شهید بهشتی در تدوین برنامه جامع آب در یک مقطع کار خوبی شروع کرد اما در آخر به نتیجه مطلوب نرسید. البته به‌نظر من خیلی از ظرفیت‌ها و فرصت‌ها در تعامل دانشگاه‌ها با صنعت آب و فاضلاب کشور وجود داشته که به‌کار گرفته نشده است.

*** آیا مجموعه قوانین و آیین‌نامه‌های موجود توانسته است زمینه مشارکت اثرگذار افراد و نهادهای مستقل را فراهم کند؟ به نظر شما چه چالش‌ها و خلایقی در این حوزه وجود دارد؟**

- ماهیت شرکت‌های آب و فاضلاب استانی هیچ‌گونه محدودیتی برای استفاده از ظرفیت افراد و نهادهای مستقل برای مشارکت ندارد و شکل اصلی تفکر و نگرش مدیران است که بعضاً اعتقادی به این موضوع ندارند و مایل به این موضوع نیستند که باید با مشورت و استفاده از خرد جمعی مشکلات مبتلابه صنعت را مرتفع کرد. چالش اصلی و خلاء مهم، نگاه صحیح و نگرش مناسب به جلب مشارکت و استفاده از ظرفیت‌های بیرون سازمانی است. هرچند در خیلی از شرکت‌ها حتی از ظرفیت موجود و داخلی هم به‌خوبی استفاده نمی‌شود. البته کم‌کاری و عدم ارائه راه‌حل‌های مناسب توسط افراد و نهادهای مستقل نیز قابل توجه است که نمی‌توان منکر شد.

*** برای تقویت نقش و اثربخشی انجمن آب و فاضلاب و گسترش فعالیت‌های آن به‌ویژه در صنعت و ساختار مدیریتی این حوزه چه پیشنهاداتی دارید؟**

- انجمن علمی آب و فاضلاب در کل طول سه دوره فعالیت خود با لحاظ کردن تمام ملاحظات و مسایل پیرامونی، به‌نظر من جزء موفق‌ترین انجمن‌ها بوده و عملکرد مناسبی داشته و دلیل اصلی این توفیق، فعالیت‌های دلسوزانه و بی‌وقفه جناب آقای دکتر تابش بوده است. برخی از فعالیت‌هایی که امکان اجرایی شدن آن محقق نشده است به دلیل بی‌مهری مدیران صنعت در برخی از مقاطع زمانی است. البته تعامل با مجموعه‌های دولتی و شرکت‌های آبفا نیازمند یک ادبیات خاصی است که به‌نظر من انجمن در برخی موارد از این ادبیات کمتر استفاده کرد و یا به‌عبارتی نتوانسته است نظر مدیران را به‌خوبی به انجمن جلب کند. لذا برای حضور پر رنگ‌تر و نقش‌آفرینی بیشتر در صنعت، گسترش تعاملات با مدیران با استفاده از ابزاری که در مشارکت ایجاد می‌کند، بسیار حائز اهمیت است. در صورتی که به نیازهای صنعت آگاه باشیم و برای آن راه‌کار مناسب